

«Sortu eta EAJren ituna behar dugu autogobernuaren arloan»

Bilbo, 1961. Kazetaria. Deian hasi zen lanean 1983an. Bizkaiko foru diputatua izana 21 urtez. Bertako Batzar Nagusietako lehendakari ordea da. EAJko EBBko kidea da 2012tik. Erakunde harremanetarako arduradun nagusia da alderdian. EAJren eta PSE-EEren itunaz egin dugu berba. Halere, aro berria sendoagoa izan dadin ezker abertzalearekin ituna bilatzen ei du berak.

| MIKEL ASURMENDI |

Argazkiak: Dani Blanco

Euskadi moderno, solidario, jasangarri eta lehiakorragoaren aldeko ituna delakoari buruz aritu aurretik, galdera bat: zer gabezia dago politikan?

Badago ulertzen ez dudan oinarriko osagai bat: ari garen esparruan zintzotasun falta sumatzen dut; diskurtso bikoitza dago, pribatua eta publikoa. Mahai baten inguruan gauza bat esaten da, eta berehala, estrategia hutsa dela medio, plan-teamendu politiko berak ulertezi-nak bihurtzen dira. “Politikoki zuzen” lar jokutzen da, nor bere esparruan ixten da. Gauzek xumea-goak izan behar dute politikan. Hasteko, esaten eta egiten duguna ulertu behar dute herritarrek.

EAJren eta PSEren ituna hizpide: beharrez lepo sinatutako ituna ote?

Jakina. Politika posiblearen artea da. Trantsizio politiko berria bizi dugu Euskadin. Gatozen egoeratik gatzoz: ezker abertzalea eskusio egoeran egon da, legez kanpo. PSE eta PP bestalde, Jaurilaritzan egotetik datoz, formula politiko arraro bat bizi ostean. EAJ berriz, lehen esperientzia oposizioan ezagutu ostetik. Eusko Legebiltzarra ez da guztiz normalizaturik, baina aukera politiko guztiak bertan daude. Azken hauteskundeak emaitzek deabruzko egoera ekarri zuten, eta aurrerantz ere egoera politikoa zaila izango da, alderdi bat liderra izan edo beste bat izan. Beraz, “normaltasunera” itzuli

“PSEren eta EAJren ituna berrabiatzeko osagaia da, ekonomia globala berriz ere martxan jarriko den unean gure ekonomia pizteko gasolina”.

ostean blokeo moduko bat dago: beldur eszenikoa dago guztientzat. Ezker abertzaleak emaitza onak lortu zituen, baina egoera berrira egokitze beharra dauka. PSEk aldiz egur galanta jaso zuen, baita PPK ere. Madrilen nagusia izan arren, hemen protagonismoa galdu du. EAJk berreskuratu du lidergoa, baina denok sentitzen dugu bertigoa herriaren etorkizunari aurre egiteko.

Egoera politiko honek luze joko duela esan duzu. EAJren eta PSEren ituna luzerako aliantza izan daiteke beraz.

Ez. Denbora gutxi barru lau aukera politikoen arteko aliantzak izatea normala izango da, egoera honek aliantzak areagotu ditu. Itun honek alderdi guztiak birkokatu ditu herriaren normalizazio bidean. “Urtzaro” garaian bizi gara egoera berriaren aurrean: itunak egiteko

orduan, lidergoa hartzeko unean. “Beharrez lepo sinatutako ituna ote?”, galdetu didazu. EAJk 27 legebiltzarkide ditu. Badakigu, eta iazko urriaren 21ean ere bagenekien. Ez dugu nagusikeriaz gobernatu nahi izan, batzuek dioten lez. Egoeraz kontziente gara lehen egunetik. Aurrerantzean, itunak izango dira batekin eta bestearekin, eta blokeoak... Aro berri baten hasieran gaude Euskadin, edo EAEn behintzat, eta horrek harreman normalizatuak izateko aukera ematen du. Bazen garaia! Hori da baloratu behar dena.

PSEk PPekin ituna egin zuen aurreko legealdian. Gipuzkoako foru gobernuan Bilduk PSEekin orain. Zergatik ez laurak itunean? Aro politiko berria horixe litzateke, ezta?

Noski. Halaxe gura ere. Diagnosian denok ados ginen. Akordioak behar genituen, eta denok batera hobe. Zergatik ez da lortu? Hauteskundeetan ostetik negoziazio komisioko kidea naiz EAJren izenean, beste alderdiei itunerako lau esparru ezarri genien eta ezinezkoa izan zen.

Zergatik?

Arestian aipatu dudan trantsizio egoeran gaudelako. Iazko urrian bakoitzak jarrera mugiezina zuen, baina urtera denok mugitu gara. Ezker abertzalea itunen esparruan mugitzen hasi da, ezkerretik. PSE berdin. Agian EAJri eskarmentu moduko bat emateko. PSE –PP ere hasia da– mugitu da birkokatzeke, horregatik eman da akordioa. Uneon denok etorkizunari begira gaude, iaz baino lasaiago nolabait.

2015etik aurrera izango diren ardatz politikoak aztertzen ari gara alderdi guztioi. Nik bi ardatz nagusi ikusten ditut: horietako batean ezker abertzalea eta EAJ lehian daude.

Ituna lau ataletan oinarritzen da: ekonomia sustatzea, zerga erreforma, erakunde publikoak eta zerbitzu publikoak. Hainbatek lehen atalaren ahulezia nabarmendu du, funtsean, ekonomia kudeaketa ez baitago gobernu honen esku.

Bistan da, ekonomia globala da. Krisia europarra da eta gu ez gara uharte bat. Krisitik ateratzen laguntzeko lehen osagaiak exogenoak dira. Berbarako, Alemaniako hauteskundeetan emaitzek eragiten dute Europako bilakaeran, emaitzek iraul dezakete egoera. Merkelek, emaitza onak lortuz gero, bere asmo ekonomikoak apalaraziko ditu Europari begira, austeritatea gutxiagotuko du hazkundearen alde

“Denok sentitzen dugu bertigoa herriaren etorkizunari aurre egiteko orduan”

egiteko. Aldiz, galtzen badu, bere arerioek Merkel egiten ari den gutiz bestelako politika ezarri nahiko dute. Alegia, horiek guztiek gure ekonomia baldintzatzen dute, baita itun honen garapena ere. Hala ere, akordioak badu osagai garrantzitsu bat: herri honen kultura industrial ez da Ebroz haragokoa, zorionez, gure ekonomia industrian oinarritzen da.

Krisi izugarriak bizi izan ditugu eta irten gara. Ituna berrabiatzeko osagaia da, ekonomia globala berriz ere martxan jarriko den unean geure ekonomia pizteko gasolina. Ituna ona da, hasteko eta behin, egoera horri erantzuteko gaitasuna duelako.

Zerga ezarpenaren oinarriak Legebiltzarrean hitzartuko direla dio itunak. Kontraesanean bide dago oraingo ereduarekin, eskumena foru aldundien baita.

Eusko Legebiltzarrak eskumena ere badu Zerga Harmonizazioaren esparruan, alde aurretiko lege bat medio, baina egundo ez da erabili. Efektu desharmornizatzaileak ez baita egundo izan. Harmonizazioa erabili behar da desharmornizazioa dagoenean, ez alde aurretik. Lege hori ez bada orain arte erabili hiru lurralde historikoetan izan diren proiektuak lerro orokor baten barruan funtzionatu dutelako da. Bizitzako beste esparrutan bezala, honetan ere badaude totem bihurtzen diren elementu diskurtsiboak.

Ituna sinatuta, orain agian PSE horretaz baliatu daiteke. Funtsean, PSEk lurralde bakarrean (EAEn) eratu nahi baitu fiskalitatearen gaia.

Ez, inola ere. Itunaren arabera batzar nagusiak dira zerga-sistemen markoa, PFEZ edota gainerakoak berritzen dituztenak. PSEk aurreko legealdian Legebiltzarreko hainbat elementu erabili zuen fiskalitatea zehazteko. Adibidez, erabili zituen ogasunetako datuen arteko konexioa erreforma berriaren osagai substantibo bezala. Elementu

Ekain berri

Euskal Kulturaren sustraiak

ONLINE

Sarreraren salmenta | Venta de entradas

www.ekainberri.com

943 86 88 11

horiek kontenplatuak dira oraingo legealdian, baina ez dira aplikatu beharrezkoak izan ez direlako. Zilegi da lurraldearen egitura aldatzea, lurralde historikoen eskumen fiskala Legebiltzarrean ere egotea, baina zilegi izanik ere, aldatu nahi duenak legeen markoan egin beharko du, baina ez Lurralde Historikoen Legea aldatuz. Zergak biltzeko ahalmena lurraldeetan egon beharrean Legebiltzarrean izatea gura duenak Espainiako Konstituzioaren 1. Xedapen Gehigarria aldatu behar du, baita Estatutua eta Kontzertu Ekonomikoa ere. Inork hori egiteko botoak baldin baditu, egin dezala.

Zergen oraingo erreforma zuzena eta bidezkoa izango al da denontzat?

Orain arte ez da desharmonizaziorik izan. EAEko zergak ordaintzaileek berdin ordaindu ditugu eta presio fiskala ere bera izan dugu. Itun honekin berdin. Badago aldaketa bat errenta esparruan ratio altuagoak gehiago ordain dezaten, eta badaude kenketa zenbait berariaz zuzenduak eta mugatuak. Hitz bitan: errenta zerga sinplifikatzen da eta presio fiskala handiagoa izango da bere osotasunean. Aurreko legealdian gobernatu zutenek erreforman adabakiak ezartzea planteatu zuten. Oraingo aldaketa erabatekoa da.

Langabezia luzaz daudenentzat edota babesik gabeko sektoreentzat premiazkoak diren neurriak ez ei dira ikusten itunean.

Ulertu behar dugu eskubidea subjektiboa dela eskusio arriskuan daudenentzat, hauentzako dirulaguntzak berme errenten barruan daude. Gastuaren arabera aztertu dira euren egoera, zerga-ezarpentik kanpo daude uneon. Gainerakoa, bi dira kolektibo funtsezkoak: denbora luzeko langabetuak eta gazteak. Plan espezifikoak landu dira kolektibo hauei begira.

Bake, elkarbizitza eta normalizazioaren egoera aztergai segidan. Aipatu ituna sinatu den garaian PSEk Legebiltzarreko Bake ponentziatik alde egin du.

Ez da ulergarria. ETAk egunero bortizki jotzen zuen urteetan alder-

“Bake ponentzia bada batek gura duen guztia besteak onartzea, ez du zentzurik. Elkarbizitzarako ponentziak bere mugak eta zoru etikoa ezarriak dituen arren, hain zuzen ere ponentzia horretaz eztabaidatzeko da”.

di politiko guztiok saiatzen ginen zirrikituak bilatzen egoera harekin amaitzeko. ETAk bi urte bere jardura armatua bukatzea erabaki ondoren ez da ulergarria batzuek berba egin gura ez izatea. Gainera berba egiteari uko egitea non eta Legebiltzarrean. Ez dugu ulertzen PSEk Bake ponentziatik ihes egitea, areago beraiek eskatu baitzuten ponentzia eratzea. Paradoxikoa da gero, aurreko legealdian ponentzia egon nahi ez zuena egun berari atxikia egotea, ezker abertzalea. Areago, ezker abertzaleak urrats gehiago eman behar ditu ezinbestez, eta emango dituelakoan nago. Eta PSErena aldi bateko jarrera dela uste dut. Alegia, bi-hiru hilabete barru elkartzeko modua aurkituko dugulakoan nago.

Baikorra zara hartaz.

Konbentzituta nago. EAJ saiatuko da PSE itzularazten. Izan ere, ponentzia bada batek gura duen guztia besteak onartzea, ez du zentzurik. Bake eta elkarbizitzarako ponentziak bere mugak eta zoru etikoa ezarriak dituen arren, hain zuzen ere ponentzia horretaz eztabaidatzeko da, denok elkarri entzuteko.

Zoru etikoak geruza asko baitu izan.

Arlo horretan ere beste totem bat egin da. Zoru etikoak hainbat osagai ditu noski. Gauzatutako ponentziaren oinarriak Legebiltzarreko zenbait indarrek adostuak izan dira. EH Bilduk hasieran ez zituen onetsi, baina azkenik onartu ditu, gehien-goak onartuak izan zirenez gero. Ponentzia esparru horretan eztabaidatzea onartu du. Oinarriak hauek izaki: memoriaren berreskurapena. Kritika irekia iraganari eta elkarbizitza gauzatzeko adorea sustatzea.

Non dago hurrengo urratsa emateko koska?

Adibidez, batek “terrorismoaren biktimei sostengua” dio, eta beste batek “biolentzia ororen biktimei sostengua”. Legebiltzarrak urrats handiak eman ditu hitzen nabardurei dagokienean. Badago besterik bistan da. Giza eskubideei dagozkien oinarritzko aurre-esparru politikoa landu beharra dago. Esparru horrek etorkizuneko elkarbizitza eta bakea bermatu behar ditu. Zailtasunak izango dira ezker abertzaleak orain arteko estrategia politikomilitarraren porrota onartu behar baitu. Alabaina, hori nolabait egin

Elkarrizketa Sabino Etxean egina da. Koldo Mediavillaren atzean Bilboko Plaza Barriko arkupeak ageri dira.

du. Ezker abertzaleak Sorturen bidez lortu zuen esparru politikora itzultzea eta orain esparru guztietan gizarteratu behar du. Hau da, beraiek lortu badute politikoki birgizarteratzea presoek ere lortu dezakete. Presoek beren egoera egokitu behar dute. Baina hori ezker abertzaleak egingo du “ETAk erabilitako bortizkeria okerra izan da” esango duenean.

Bortizkeria ez du alde batek soilik erabili, beste biktimak ere badaude.

Biktimak denetarikoa daude. Legebiltzarrak onartu du badaudela motibazio politikoa duten biktimak. Terrorismoaren biktimak daude, poliziaren gehiegikerien biktimak eta bestelakoak ere, bat ere gutxietsi gabe. Elkarbizitza eraiki behar dugu biolentzia guztiek egindako mina sendatzeko, biktima guztiena, baina aitortuz biktima nagusiak terrorismoak eraginda direla. Haatik, elkarbizitza berriak denon mina leundu behar du berdin.

EAJk badu autokritika egiterik?

Noski, EAJk ere autokritika egin behar du, mundu honetan autokritikarik egiten ez duenak ez dauka errealitateari aurre egiteko gaitasunik.

Harago joanez: ezin al dira herriaren normalizazio politikoa, ekonomiaren eta subirotasunaren bideak batera urratu? Noiz emango da hori EAJn?

EAJn eman ematen da hori. Guretzat lotuta daude berez, geure-geurezkoa da hori. Autogobernua eta subiranotasuna lotuta daude ongi izatearekin. Baina nik ez dut gura herrialde independentea langabezia izugarritz eta gosez. Nik nahi dut herri bat herritarrek zerbitzu publikoak eta bizitza kalitate duinekin.

Abertzaletasunaren esparrutik hala ere, subiranotasunaren bidean urrats irmoagoak eskatzen zaio EAJri.

EAJ –ahal den neurrian– bitartekoak bilatzen eta hazkundera bermatzen ari da subiranotasunaren bidean. Bitartekoak ditugu, ezker abertzaleak berak aitortzen dituenak. Kontzertu Ekonomikoa da horietako bat. Euskal estatu zati bat da. Guk zergak bildu –dirua izatea– eta gure etorkizun ekonomikoaren zati bat gure kudeaketan oinarritua egotea, herriaren osasun finantziariaren arabera, hori subiranotasunaren bidean aritzea eta joatea da.

“EAJk ere autokritika egin behar du. Autokritikarik egiten ez duenak ez dauka errealitateari aurre egiteko gaitasunik”

EAJren eta ezker abertzalearen arteko itunak egiteko aukerarik izango al da? Sorturekin hiru bilera izan ditugu azkenaldion, laster laugarrena. Oinarritzko definizio bat zertu nahi dugu. Guk autogobernuaren ponentzia berria eraman nahi dugu Legebiltzarrera, estatutu berriaren edo egoera juridiko-politiko berriaren oinarriak finkatzeko. Bide horretan sartzeko prest dauden edo ez planteatu diogu. EAE soilik? Nafarroarekin? Zazpiak bat? Gehiago definitzea eskatu diegu aro berrian abiatzeko. Pernauto Barrenak Euskal Bidea aurkeztu berri du, ez dakigu zertan datzan. Guk oinarritzko osagarriak definitzea nahi dugu: zein da subjektu politikoa? Nola konpondu lurraldetasunaren arazoa?

Koldo Mediavillak “EAJren eta Sorturen arteko akordio posibleen balorea azpimarratu du”, irakurri dugu prentsan. Bai ote?

Izan beharko. Hiru bilera izan badugu, harremanak sendotzen ari diren seinalea da. Ezker abertzalearekin akordioaren esparrua urratu behar dugu. Izandako bileretan azterketa batzuk partekatzen ditugu, bestetzek ez. Neronek behingoz nahi nuke bereizten eta batzen gaituena “eguneroko” batean idaztea, batzen gaituen puntuan bildu ahal izateko. Besteak beste, herri honen soziologia ez baita luzaz aldatuko. Elkarrekin bizi behar dugu. Gauza al gara –posizio maximalistak baztertuz eta sintesia egin ez– puntu hori aurkitzeko. Ez dakit herri hau nork lideratuko duen datozen hamar urteetan, baina EAJk eta Sortuk itun bat egin beharko genuke autogobernuaren esparruan.

Nafarroa subjektu politikoa al da?

Guk nafarren erabakia bere esparruan errespetatzen dugu. Gainerako euskaldunekin batera proiektu nazionalen aritzea beren esku dago, beren borondateak erabakiko du. Estrapolazioa egiten badugu, EAEko euskaldunok eskubidea daukagu geurez erabakitze edo espainolek ere erabaki behar al dute? ■

